

4.) Predlog o razpustu društva: Poroča tovariš tajnik: Odbor je na sej dne 23. marca sklenil predlagati občnemu zboru razpust društva. Hočem ta predlog na kratko utemeljiti.

V novi, mladi kraljevini bo zavzelo učiteljstvo nasproti narodni državi drugačno stališče nego v Avstriji. Ako se bosta vladi v Ljubljani in Belgradu zavezali dolžnosti, ki ju imata do narodnega šolstva, potem bo vsak naš pokret identičen z državno mislijo. Dolžnost vseh pokrajinskih učit. organizacij je pokazati pot k centralizaciji šolstva s tem, da likvidirajo in se združijo v Unijo jugoslovanskega učiteljstva.

Ker so padle deželne meje, je delokrog Deželnega slovenskega učiteljskega društva neomejen; nima torej društvo nobenega delokroga.

Predlagam tedaj razpust društva, ki je letos videlo Abrahama. Društveno imetje preidi po določenih § 22. pravil v prid Društva za zgradbo Učit. konvikta v Ljubljani. To naj prevzame vse dolžnosti, ki so zvezane z oporoko pokojnih mecenov.

Občni zbor sklene v principu društvo razpustiti. O tem se obvestijo vsa okrajna učit. društva na bivšem Kranjskem s pozivom takoj sporočiti predsedstvu Dež. slov. učit. društva, kakšno stališče zavzamejo nasproti likvidaciji. Dokler se društvo popolnoma ne razdruži, vodi društvene posle stari odbor.

+ Društvo v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem v Ljubljani je imelo svoj 55. občni zbor dne 16. aprila t. l. v Učiteljski tiskarni. Otvoril ga je ob tri četrti na 11. uro predsednik Juraj Režek ob navzočnosti 25 članov izmed 90. — Tajnikovo in blagajnikovo poročilo se je vzelo na znanje. Tovariš Božidar Valenta je imenom pregledovalcev računov laskavo ocenil vestno in natančno knjigovodstvo blagajnika Jakoba Furlana ter mu je predlagal toplo zahvalo, kar je občni zbor odobruje sprejel. — Društveno imetje znaša 117.818:82 K. — Društvo je v poslovnem letu 1918 podpiralo 34 vdov, 12 sirot po očetu ter 11 sirot po očetu in materi.

+ Občni zbor društva Narodne Sole v Ljubljani se je vršil v prostorih Učiteljske tiskarne dne 16. aprila 1919 ob pol 9. uri dopoldne. Predsednikov namestnik tovariš Jakob Dimnik je otvoril dobro obiskano zborovanje s sledečim nagovorom:

Otvaram 48. občni zbor N. S. s pozdravom na vse prisotne. Preden preidemo na običajni dnevni red, nas veže stanovska dolžnost in bratska ljubezen, da se spominjamo moža, ki si je pridobil obilo zaslug za razvoj našega društva. S tega-le mesta bi vas moral danes pozdravljati naš zvesti in vzorni tovariš Anton Razinger. Pa smrt, ki sega najraje po najboljših možeh v naših vrstah, tudi Razingerjevemu trpljenju popolnemu življenju ni prizanesla. Dne 15. oktobra 1918 je po uspehov polnem kulturnem svojem delovanju mirno prominul, in smo izročili njegove zemске ostanke materi zemlji. Veličasten izprevod je pričal, kako priljubljen je bil Razinger med ljubljanskim prebivalstvom. Pogreba se je udeležil tudi odbor N. S. z mnogimi drugimi tovariši in tovarišicami. Anton Razinger je predsedoval našem društvu od tistega leta (1895), ko se je preselil pokojni Srečko Stegnar v Maribor; bil je prvi predsednik naše Zaveze, sestavljal je ljudskošolska berila in sodeloval pri Glasbeni Matici. Vedno se je zanimal za razvoj in napredek šolstva, zato naj ostane njegovo ime trajno zapisano v kroniki N. S., mi vsi pa ohranimo ljubemu in zvestemu tovarišu blag in trajen spomin. N. v m. p.!

Narodna Šola je bila ustanovljena l. 1871. v Idriji. Ustanovili so jo Srečko Stegnar, Ivan Lapajne, oba učitelja v Idriji, in pa idrijski sodnik Gregor Zerjav, oče podpredsednika deželne vlade za Slovenijo. V tedanjih nemškutarskih časih je bila N. S. za slovensko šolstvo velike važnosti in je storila s tem, da je preskrbovala slovenske šole z najpotrebnejšimi šolskimi potrebščinami, veliko dobrega za slovensko šolstvo in za slovenski narod sploh, zakaj bivša avstrijska vlada je skrbela le za razvoj nemških šol, slovenske šole in slovenska šolska mladina so ji bile deveta briga. Tisti časi, ko je krivični vladajoči avstrijski sistem imel v rokah usodo slovenskega šolstva, so minuli. Nam Slovanom in posebej še Slovencem krivična Avstrija je porušena, in na njenih razvalinah je vstala svobodna Jugoslavija. V tej naši novi demokratični državi se ne bo treba slovenskemu učiteljstvu pehati s posebnim društvom za šolske potrebščine slovenski šolski mladini, zakaj go-

tovo je, da bo za take stvari skrbela naša država sama in ko se to zgodi, bo dovršila svojo nalogo naša Narodna Šola. Slovenskemu narodu in slovenskemu šolstvu se odpira boljša bodočnost. Načela svobode, bratstva in prave demokracije, na katerih sloni naša nova država, so nam poročila lepše in boljše bodočnosti. Le nekaj je, kar nas tare in seka globoke rane v naša narodna čuteča srca. Zemlje lačni Italijan je preplul s svojimi divjimi tolpmami najlepše kraje naše slovenske zemlje ter hoče potujčiti najzavednejše slovensko ljudstvo, ki prebiva na Notranjskem, Goriškem, v Trstu in v Istri. Zato tudi mi kar najodločneje protestiramo proti tem italijanskim nameram in prisegamo, da bomo kar najodločneje branili vsako ped naše ljube domače grude, kjer prenašajo sedaj naši bratje gorje neznosnega nasilstva okupacije. Najodločnejšo branitev vsega etnografskega ozemlja SHS nam je obljubil tudi naš simpatični regent Aleksander v svoji proklamaciji. Zato pa ne obupujmo, temveč navdušeno zakličimo: Živel jugoslovanski Trst! Živla jugoslovanska Goriška in Istra! Bog blagoslovi ujedinjeno Jugoslavijo! Bog čuvaj kralja Petra in regenta Aleksandra! Živio!

Društveni tajnik Fran Galè poroča o delovanju društva v preteklem letu ter poudarja neznosno draginjo šolskih zvezkov in raznih potrebščin. Omenja, da je bilo mnogokrat nemogoče ustreči željam raznih šolskih vodstev, ker je trgovcem primanjkovalo vsega blaga. Prodajali so le po dva ali tri zvezke posameznim strankam — a v večji množini jih niso mogli prodati. Upajmo na boljše čase, dosedaj moramo pa računati z današnjimi razmerami zaradi velikega pomanjkanja potrebnega materiala.

Nato poroča blagajnik društva Alojzij Kecelj o denarnem stanju. Imetje društva je naraslo na 6908 K 88 vin. Torej za 20 K 7 h več mimo lanskega leta. Tajnikovo in blagajnikovo poročilo je bilo s pohvalo sprejeto. Nato se je vršila volitev 9 odbornikov. V odbor so bili izvoljeni sledeči tovariši: Dimnik Jakob (predsednik), Engelbert Gangl (podpredsednik), Galè Fran (tajnik), Kecelj Alojzij (blagajnik), Furlan Jakob, Likar Janko, Petrič Ivan, Režek Juraj in Crnagoj Fr. Pregledovalcem računov pa Luka Jelenc, Janez Levec in Vendelin Sadar.

+ Učiteljsko društvo v kamniškem okraju ima dne 1. maja t. l. z začetkom ob 2. pop. v šoli v Radomljah občni zbor po dnevnem redu: 1. Pozdrav predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Novi šolski zakon. Referent Ivan Smajdek. 5. Volitev novega odbora. 6. Slučajnosti. — Odbor.

+ Učiteljsko društvo za mariborsko okolico zboruje dne 1. majnika t. l. ob 10. dopoldne v šoli Leitersberg-Krčevinski. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Zavarovanje družtenikov. 3. Poročilo o načrtu novega šolskega zakona. 4. Slučajnosti. — V Maribor in njega okolico došle tovariše in tovarišice iskreno pozdravljamo in vabimo, da pristopijo našemu društvu. V imenu odbora: Požegar, tač. nač.

+ Društvo slov. učiteljic je imelo svoj občni zbor v četrtek, 17. apr. t. l., na šentjakovski šoli v Ljubljani.

1. Predsednica V. Zupančičeva je omenila v svojem pozdravnem govoru politički preobrat na slovenski zemlji, ki nam je prinesel zaželjeno svobodo. Kar se tiče učiteljstva, nam je treba stanovske reorganizacije, pri kateri moramo sodelovati vsi.

Iz tajniškega poročila učit. M. Mehletove posnamemo, da je bilo društveno delovanje med vojno omejeno, glasom sklepa občnega zbora z dne 20. apr. 1916 se je prekinilo pobiranje članarine do zaključka vojne. Sedaj nam je treba novih načrtov za bodočnost. Učiteljske plače so regulirane vsaj začasno. Učiteljice so v tem pogledu enakopravne z moškimi kolegi. Sedaj je v delu načrt o preustrojitvi našega šolstva. Osnutek, ki je izšel kot priloga »Učit. Tovariša«, premalo upošteva dekljsko vzgojo zlasti glede gospodinjstva in ročnosti. Pritegniti bi se bilo imelo pri stvari tudi nekaj učiteljic — strokovnjakinj. Tudi v anketi višjega šolskega sveta, ki sestavlja načrt novega šolskega zakona, so učiteljice premalo zastopane. Zato je društvo stavilo danes na razgovor tudi točko o načrtu novega šolskega zakona.

Glede telovadbe je prejelo društvo od Slov. Sokolske Zveze poziv, da pregleda »Načrt zakona za telesno vzgojo mladine in za vzgojo telovadnih učiteljev« ter poroča o tem Zveznemu predsedstvu. — Koncem izreče tajnica željo, da bi se ujediniła vsa učiteljska društva v Sloveniji v enotno stanovsko organizacijo.

Blagajničarica E. Zerjavova poroča o denarnem stanju društva. Denarni promet je bil pičel, ker je od leta 1916 odpadla

članarina. Društveno imetje znaša 2861 K 54 vin.

Izvolita se kot pregledovalki računov učit. J. Miklavčičeva in K. Drollova, ki sta našli blagajniške podatke v popolnem redu.

2. V razgovoru o načrtu šolstva omenja predsednica V. Zupančičeva nekatere točke, ki bi jih bilo treba izpremeniti. V debato poseže tudi učit. J. Zemljanova in J. Miklavčičeva. Učiteljica Zupančičeva pozove navzoče učiteljice, naj se poglobijo v načrt in naj svoje pomisleke pošljejo vodstvu društva tekem 14 dni. Na predlog učit. J. Zemljanove se izvoli anketa učiteljic, ki bo premotrila ves načrt in vpslala svoje predloge višjemu šolskemu svetu. Prva seja te ankete bo v torek, 22. t. m., ob 5. popoldne na šentjakovski šoli.

3. Glede razpusta društva se vname živahna debata, koncem katere predlaga učit. J. Miklavčičeva, naj obstaja društvo še nadalje, dokler se ne ustanovi skupna učiteljska organizacija. — Učiteljica J. Zemljanova predlaga, naj se izda oklice, v katerem se vabijo tudi primorske in štajerske kolegince v naše društvo. Članarino (letno 2 K) bi bilo najbolje pošiljati kar direktno na društvo, in sicer blagajničarici E. Zerjavovi v Ljubljani (Mariontova ulica 1).

4. Nato so se vršile volitve upravnega odbora. Izvoljene so bile dosedanje odbornice: predsednica V. Zupančičeva; podpredsednica A. Sarkova; l. tajnica M. Mehletova; II. tajnica J. Zemljanova; blagajničarica E. Zerjavova.

5. Pri slučajnostih je občni zbor razmotrival načrt Slovenske Sokolske Zveze o telovadnem ponku.

6. Določi se, da bo prihodnji občni zbor o Božiču. Nato predsednica zaključí zborovanje.

+ Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje 8. maja t. l. — zaradi raznih ovir ni mogóce zborovati 1. maja — ob 11. uri v dekliškem domu v Ptujú po običajnem dnevnem redu. Med drugim poroča tovariš šolski nadz. P. Flerč o načrtu preustrojitve šolstva. Vse tovarišice in vsi tovariši naj natančno prouče »Načrt« in ga prineso s seboj. — Pred zborovanjem odborova seja. Obilne udeležbe pričakuje — odbor.

Kronika.

— **K šolski reformi** nam piše tovariš Ljud. Potočnik, dopolnjujoč svoj članek, priobčen v zadnji številki našega lista: Imamo starše, ki so v ljubezni do svojih otrok kar takorekóč s popolno slepoto udarjeni. Ti starši dajejo otrokom za vsako — četudi zasluženó — kazen proti učitelju potuho, kar ima za posledico to, da postajajo otroci takih staršev ne le do skrajnosti razposajeni, ampak tudi rententni in do skrajnosti nesramni ter predrzni proti svojim učiteljem, ki si jim celo upajo pri vsaki priložnosti žugati s sirovo intervencijo svojih staršev. En sam tak učenec lahko zastupi duha vsega razreda, in dogajajo se slučaji, ko učitelj za svojo brigo in skrb žanje to plačilo, da se pride nekega dne oče kregat in izdirat nad učiteljem. Proti takim staršem in otrokom je učitelj brez moči; edino, kar bi mu bilo na razpolago, bi bilo v najs krajnejšem slučaju izobčenje učenca iz šole, s čimer pa bi prišliše iz dežja pod kap. Vse drugače pa bi bilo, ako bi starši vedeli, da jih čaka za potuho otrokom napram učitelju sodnijska kazen. Že samo to, da bi bili starši za kaj takega poklicani pred sodnika, bi nanje dobro učinkovalo. Naj bi se tedaj potrdil zakon, glasom katerega bi starše ali njihove namestnike zadela primerna sodnijska kazen, ako bi se jim dokazalo — uradna izjava šolskega upraviteljsva — da dajejo potuho otrokom napram svojim učiteljem ter se s tem pregreše proti vzgoji svojih otrok. Ako je zločin otroke moralno pokvariti, naj bo to tudi zločin, ker sodi dajanje potuhe — po značaju njenih posledic — med prve moralne zločine!

— **Višje šolsko nadzorstvo.** Nekdo je v »Napreju« zapisal čudno besedo, naj sedaj dr. Bezjaku, ki ga srednješolski profesorji več ne marajo za svojega nadzornika, poverijo višje ljudskošolsko nadzorstvo — kakor bi bilo za nas vse dobro, česar drugi nečejo! Temu zmedenemu načelu prav dobro odgovarja »Naprejsam, rekoč: »Učiteljstvu gre pri imenovanju v višje šolsko nadzorstvo za princip in ne za osebe. Učiteljstvo stoji na popolnoma demokratskem stališču, da ne sme vladati stan nad stanom, ampak da naj n. pr. delavec odloča o svojih stanovskih zadevah, uradnik o svojih itd. Logično k temu mora tudi ljudskošolsko učiteljstvo zahtevati, da se izroči strokovno nadzorstvo možem, ki izidejo iz lastnega stanu. Dosedaj pa je stalo ljudskošolsko učiteljstvo vedno pod nadzorstveno kuratelo srednješolskih profesorjev. Naše stališče

je: ljudsko in meščansko šolo ljudskošolskim učiteljem, srednjo šolo pa srednješolskim učiteljem. To je pravica, ki jo pač smemo zahtevati od res demokratiške države. Sedaj so ljudskošolski referati v rokah profesorjev dr. Opeke, dr. Grafenauerja in dr. Poljanca. Še v umrli Avstriji je bilo več pravice za ljudskošolskega učitelja. Upamo, da tudi socialno-demokratska stranka pripozna upravičenost učiteljskih zahtev.

— **Zborovanje srednješolskih profesorjev v Zagrebu.** Iz Zagreba poročajo »Slovenskemu Narodu«, da se je dne 17. t. m. vršila v Zagrebu skupščina hrvatskih srednješolskih profesorjev. Zborovanja sta se udeležila tudi delegata srbskih profesorjev dr. Bōsanac iz Beograda in društva slovenskih profesorjev iz Ljubljane, profesor Jeršinovič. Skupščina je razpravljala predvsem o gnotnem položaju profesorjev, zlasti pa o supletskem vprašanju. Na dnevnem redu zborovanja je bila tudi debata o reformni srednjih šol. Pri tej točki so skoraj vsi govorniki poudarjali potrebo, da se odpravi uvedba srednješolskih ravnateljev ter uredi vodstvo srednješolskih zavodov tako, da bodo odgovarjali vsem modernim šolskim zahtevam. V sprejeti resoluciji se je izražala med drugim zahteva, naj se kaznujejo oni elementi med srednješolskim učiteljstvom, ki so se kompromitirali v dobi vojne. Po vzoru slovenskega profesorskega društva je izvolilo tudi hrvatsko društvo več odsekov, ki si bodo razdelili delo. — To poročilo prijavljamo tudi mi, ter se zahteve profesorjev glede moderne preuredbe šolskih ravnateljev (vodstev) krijejo z načeli našega načrta in s sklepi naše ankete. Prepričani smo, da to pravilno zavzema tudi »Slovenski Učitelj«. Njegovi razlogi ne morejo večine prepričati, ker proti njim vsak demokrat lahko navede vsaj glavno načelo enopravnosti. Če bo treba, se o tem vprašanju še podrobneje in temeljitje razgovorimo.

— **Belgrajsko vseučilišče** se sedaj nazivlje uradno: »Vseučilišče kraljevstva Srbov, Hrvatov in Slovencev v Beogradu«. Vpisovanje dijaštva za poletni tečaj 1918-1919 se prične takoj in se vrši vsak dan do 30. t. m. Začasno se sprejemajo dijaki na bogoslovno, pravno in tehniško fakulteto. Redna predavanja se prične dne 1. maja 1919.

— **Dnevina duhovnikom.** Minister za bogočastje je ministrskemu svetu predložil načrt, da se duhovnikom po vsej državi dovolijo dnevnine, in sicer bi dobili pravoslavni duhovniki v Srbiji 12 dinarjev na dan, na ostalem teritoriju države pa katoliški župniki in kaplani, pravoslavni duhovniki, muslimanski muftije in židovski rabini po 6 dinarjev na dan. Kakor govore, bo vlada ta načrt gotovo sprejela. Šolske maše.

Polemika.

Tako ne pojde naprej!

»Slovenski Učitelj« nam v 4. številki (str. 104) očita p o s t e n o poročanje, ki ga smatra seveda za nepošteno! S čim smo zakrivili »nepoštenost«? S poročilom, da je deželna vlada dovolila učiteljstvu na intervencijo Zaveze nabavne prispevek »Resnica pa je«, pravi imenovani list, »da je Slomškova Zveza p r v a storila potrebne korake zaradi nabavnega prispevka.« Kateri so bili ti prvi koraki, nam ni znano, ker ne hodimo Slomškovi Zvezi za petami; vemo le toliko, da je bilo odposlanstvo Zaveze dne 19. februarja t. l. pri podpredsedniku deželne vlade dr. Zerjavu, kjer je posredovalo v raznih zadevah, med drugim je govorilo tudi o nabavnih prispevkih, poudarjajoč, da je za učiteljstvo poniževalno in neokusno, ako bi se morali tudi sedaj pehati in boriti za »vsako pridobitev, ki nam gre. Gospod dr. Zerjav je odvrnil, da bo on sam takoj v tej zadevi govoril na vladni seji. In res je storil to še istega dne popoldne, ko je deželna vlada tudi dovolila nabavne prispevke. In zato sedaj »Slovenski Učitelj« svetuje »tovarišem pri Zavezi«, »da se že vendar otpresejo tistega odurnega avstrijskega hlapčevstva, ki je vedno poročalo, kako učitelj klečeplazijo okrog raznih vlad.« Prihodnjč naj nam »Slovenski Učitelj« pove, kdaj je Slomškova Zveza prvič »klečepiazila« zaradi nabavnega prispevka; svoje neokusno zbadanje, pridobljeno s protežiranjem avstrijskih razmer, pa naj opusti, ker tak način pisanja ne vodi k združitvi, ampak razdvaja in odvrča. In dalje! S takim poročanjem dokazujemo, pravi »Slov. Učitelj«, »da je že zadnji čas, da si učiteljstvo izbere času primerne voditelje«. Na katere voditelje meri ta puščica? Ali tudi na predsednika Slomškove Zveze? Sicer pa — kako se nam utepa prizanesljivost! Že 15. februarja t. l. je odbor Slomškove Zveze javno imenoval v »Slovencu« (št. 38) vodstvo naše Zaveze